

*Мр Милена Јовановић-Zattila,
асистент, Правни факултет, Ниш*

**Улога стечаја као контролног механизма земаља у
транзицији
- Закон као средство за успостављање финансијске
дисциплине -**

Резиме

*У земаљама у развоју се улагање у привреду одвија врло брзо, уз многе
тешкоће, због недостига примерених и предвидивих правила распрострањавања
ризика. Узрок овога је и неодговарајућа примена права. Многи повериоци губе
интерес за ојачавање свој положаја, кад схвате да процес освајивања њиховог
права има неочекивани обрт.*

*Земље у транзицији овог региона, а нарочито у Централној и Источној
Европи, започеле су процес примене стечајног законодавства. Анализом овог
процеса изводи се закључак да је нужно увођење дисциплине у плаћању у
нови приватни сектор. Такође треба да се схвате проблеми у плаћању, иако да
се омогући превентивни утицај на испуњавање доспелих дугова. Закон ипак
треба да предвиди дужникуову одговорност кад оштећени повериоци услед
неодностојности стечајне пријаве, као што је то учињено у већини OECD земаља.
Земље чланице Европске уније примењују Правило Министарског Савета о
стечајном поступку од 29. маја 2000, које је ступило на снагу 31. маја 2002. Ово
Правило садржи врло детаљно објашњење права и обавеза свих учесника
стечајног поступка, ие би било врло значајно да све земље, које спреме ка*

чланстиву у Евројској унији, покушају да ускладе своје стичајно законодавство са њим.

Кључне речи: стичајно законодавство, систем примене, поверилац, дужник, реорганизација.

Стечајни закони, као и прописи којима се регулишу финансијски прекршаји, представљају кључне елементе у функционисању тржишне привреде и то из следећих разлога: њима се установљавају и штите права поверилаца, са тенденцијом редукције кредитних трошкова; они утичу на повећање укупне ефикасности, на начин што се гасе непротифабилна предузећа, с тим да се њихови ресурси могу прераспоредити у профитабилне сврхе; коначно, ови закони, као и поступци који се предузимају у вези са њиховом применом, омогућавају власницима предузећа примену индиректних механизма за контролисање управе, чиме се одређени управници подвргавају процедури одузимања овлашћења.

У оквиру тржишне привреде, стечај је само један од механизма који се користе за пребацивање управљачких овлашћења са лоших на ефикасније власнике. Остали механизми укључују још и преузимање или продају акција на берзи. Међутим, за ефикасност ових механизма неопходно је постојање развијених тржишта капитала. За земље које су тек окончале или су још на путу транзиције, финансијска тржишта су још увек недовољно развијена. Стога, планирање и спровођење ефикаснијих стечајних поступака представља критичну фазу у постављању темеља за модерну управу предузећем у посткомунистичким економијама.

Реорганизација предузећа и економска ефикасност

Економије земаља источне и централне Европе иду у правцу истицања потребе за алтернативним процедурама, попут реорганизације, које би кроз заједничко одлучивање интернационализовале интересе поверилаца.¹⁾ Овакво опредељење засновано је на становишту да је вредност разрађеног предузећа већа од оне која би се добила продајом предузећа у стечају, а којом не би могла да се намире сва потраживања поверилаца према установљеном редоследу.

Стратегија поверилаца, у оквиру поступка реорганизације, може се схватити као тзв. "дилема затвореника". Ниједан поверилац није рад да одобри отпис дуга, док подизањем индивидуалне тужбе против дужника он очекује да у потпуности намири своја потраживања. Уколико се постигне договор око опроштаја дуга, његов максималан износ требало би да буде обрнуто сразмеран ликвидационој вредности предузећа. Међутим, повериоци не чине хомогену групу. Неки од њих имају

1. Gilson S. C: Troubled debt restructurings: An empirical study of private reorganisation of firms in default, Journal of Financial Economics 199/27, с. 329.

обезбеђена потраживања, док други ту привилегију немају. Стога су обезбеђени повериоци у бољој позицији у погледу намирења својих потраживања. То даље упућује на закључак да онде где је проценат обезбеђених потраживања велики и где су права обезбеђених поверилаца адекватно заштићена, мала је вероватноћа да ће се постићи договор о реорганизацији дужника. Последњих година растући је тренд који подржава права обезбеђених поверилаца у стечају, док други тренд такође присутан, подрива приоритете између осталих класа поверилаца.²⁾ Разлог томе је што су бројни приоритети повезани са државним интересима, па се стога и не поставља питање њихове оправданости. Тако се може догодити да повериоци опросте дуг у проценту који превазилази ликвидациону вредност тога предузећа. Ово је посебно карактеристично код земаља у транзицији, када инсолвентна предузећа имају потпору у државним структурама, при чему би одлука о ликвидацији имала шире консеквенце по друштво. Политике које подстичу јачање повериоачких права често су на удару оних које подржавају рехабилитацију предузећа, која и поред финансијских потешкоћа ипак функционишу. Рехабилитациона политика акценат ставља на максимизирање вредности имовине за све повериоце и спасавање послова где год је то могуће.

Инвестирање у земље у развоју

У многим земљама у развоју тешко је добити поуздане податке за темељну процену ризика. Штавише, такав захтев могао би бити исувише скуп, обзиром на квалитет и квантитет жељених информација. Инвестирање на тржишта земаља у развоју одвија се отежано и спорадично услед недостатка правилно дефинисаних и предвидивих правила поделе ризика, као и недоследне примене закона. Осим тога, у време системских криза, инвеститори често захтевају премије од неизвесности ризика, што са друге стране не одговара земљама у развоју. Поједини инвеститори свесно избегавају оваква тржишта, упркос очекиваним приходима који увелико превазилазе познате ризике. Рационални зајмодавци захтеваће премије од ризика у компензацију за неизвесност било које врсте. Вероватноћа да ће повериоци морати да прихвате принцип поделе ризика, увећава се са умањењем броја фактора који подржавају инвестицију. То из разлога што принципи поделе ризика одређују минимум стандарда, што је значајно са аспекта ограничења неизвесности, али који обично не увећавају приходе на тржиштима овог типа (нарочито када је реч о инвеститорима са фиксним приходима).³⁾ За време стварних или фиктивних системских криза зајмодавци се концентришу на смањење ризика и повећање премија од њих. Истовремено, немогућност предвиђања ризика може у потпуности да парализује тржиште.

2. Stanley D. Longhofer and Stephen R. Peters: Protection for Whom? Creditor Conflicts in Bankruptcy, September 1999. с. 9.

3. The World Bank, Principles and Guidelines for Effective Insolvency and Creditor Right Systems, April 2001. с. 23.

Зајмодавци на тржиштима у развоју захтевају компензацију за велики број процедуралних неизвесности. Прво, информације о локалним правилима и остваривању права често су противуречне. Присутне су перцепције међу зајмодавцима у вези манипулација од стране домаћих инвеститора који се често користе преварама или нечијом пристрасношћу. Друго, одсуство функционисања државне управе подстиче забринутост због противзаконитог присвајања капитала и доводи у питање остварење интереса обезбеђеног гаранцијом. Треће, ступањ до кога стечајни закони признају уговорна права може бити непредвидив, доводећи на тај начин стране инвеститоре у заблуду да су купили нешто што у стварности нису. Четврто, остваривање повериочевих права може бити условљено различитим факторима (нпр. новцем и временом). Многи повериоци губе интерес да покушају да поправе свој положај, уколико дођу до закључка да процес остваривања права има неизвесан исход.

EBRD⁴⁾ је развила модел закона који се тиче заштићених послова у циљу побољшања законских оквира за врсту обезбеђене залоге у "прелазним" економијама и која пружа могућност коришћења покретне имовине као гаранције. Бројне "прелазне" економије користиле су овај закон приликом реформи, иако нису дословно копирале све одредбе из модела закона. Друге, попут Пољске, користиле су амерички закон⁵⁾ радије него EBRD-ов модел закона. Кључни елемент овог реформског напора био је установљење обезбеђене залоге над покретном имовином. Позиција поверилаца може бити ојачана креирањем законског оквира који би им омогућио обезбеђење датих зајмова и остварење права у стечајном поступку. Ова правила дају повериоцима *ex ante* контролна права која, такође, могу остварити кроз стечајни поступак. У том контексту, закон допушта повериоцима да издејствују санкције за управу ретроактивно, што је изван њихових првобитних уговорних овлашћења базираних на обезбеђењу потраживања. Примера ради, повериоци могу сматрати менаџере правно одговорним за непоштовање правила стечајног поступка или им могу оспоравати валидност трансакција између дужника и трећих лица, извршених непосредно пре банкротства. Поставља се питање да ли повериоци остварују право на регрес од акционара компаније. У принципу, акционари друштва са ограниченом одговорношћу не одговарају за дугове друштва. Ипак, неколико земаља је развило доктрине којима је повериоцима допуштено да у посебним случајевима "скину компанијску маску".⁶⁾ У већини земаља ово право

4. EBRD, Model Law on Secured Transactions, London 1994.

5. Према информацијама добијеним од EBRD следеће земље су установиле регистре за обезбеђену залогу (security interests), користећи EBRD Модел Закона или амерички закон: Азербејџан (1998), Белорусија (1999), Бугарска (1996), Грузија (1997), Македонија (1998), Молдавија (1996. - упрошћена верзија која је сада под ревизијом), Мађарска (1997), Казастан (1998), Киргистан (1997), Летонија (1999), Литванија (1998), Пољска (1998), Румунија (1999), Украјина (1997/99), Узбекистан (1998). Међутим, доношење овог закона представља само први корак. Званични регистри обезбеђене залогe у покретној имовини очигледно тренутно постоје само у Бугарској, Мађарској, Летонији, Литванији, Пољској, са извесним ограничењима од марта 1999. и у Украјини.

је ограничено на екстремне случајеве намерне злоупотребе права поверилаца од стране акционара. Неке су, пак, државе сачиниле зборник закона о "пробијању правне личности"⁷⁾ у односима матичних компанија - филијала. Права поверилаца у "прелазним" економијама знатно су побољшана од почетка реформи. Са аспекта заштите повериоцевих права, земље са немачком "правном баштином" нудиле су знатно бољу заштиту од осталих »прелазних« економија.

Остваривање имовинских права

Са правног аспекта, основна улога стечајних закона је кодификација имовинских права поверилаца. Дилему насталу у вези неизвесности која се јавља по питању немогућности извршења финансијских обавеза, стечајни закони решавају прописивањем смањених трошкова уговарања кредита.⁸⁾ Док, са једне стране, у већини земаља грађански законик предвиђа процедуре којима се дозвољава сваком повериоцу понаособ да кривично гоне дужника који није у стању да исплати своја дуговања према тим повериоцима, стечај је, са друге стране, специфичан по томе што пружа законски оквир за решавање међусобних сукоба између одређеног броја поверилаца. Стога је неопходно да давање предности одређеним правима поверилаца буде транспарентно и веродостојно.⁹⁾ Спречавањем индивидуалних наступа поверилаца у кривичном гоњењу дужника (где сваки поверилац ради искључиво зарад задовољења сопствених интереса), стечај штити имовину дужника од распарчавања и обезбеђује задовољење укупних поверилаца кроз намирење њихових потраживања до највећег могућег ступња. Штавише, он у својим одредбама предвиђа решења којима се избегавају противправни преноси права власништва, као и преференцијалне исплате које дужник може да изврши пре објављивања стечаја.

Стечај као механизам државне управе

Улога стечаја као контролног механизма у економијама у транзицији, биће ограничена све док су инсолвентна предузећа и повериоци под надзором државе, па стога стечај ретко подразумева било какав реални пренос права. Као још један од предуслова за успостављање финансијске дисциплине јесте и приватизација пословних банака.¹⁰⁾ Све док се то не постигне постоји ризик од "поновне национа-

6. "Pierce the corporate veil".

7. Codification Peirceing the corporate veil provisions.

8. Burniaux, Jean-Marc: Establishing financial discipline: Experience with Bankruptcy legislation in Central and Estern European Countries, OECD Economic Studies, No. 25, 1995/3, c. 113.

9. Bigus Jochen: Creditor Conflits Prior to Bankruptcy and Credit Rotioning, German Economic Association of Business, 2000, c. 22.

10. Burniaux, J.M., ibid., c. 115; више о томе: Jensen, M.C: Corporate Control and the Politics of Finance, Journal of Aplited Corporate Finance, 4/1994. c. 17.

лизације" обзиром да новостворена предузећа под стечајем, могу остати под надзором државних банака и након спроведеног поступка реорганизације.

Напори ка смањењу утицаја државе јављају се у Мађарској још почетком шездесетих година. Реформа стечајног законодавства, која је уследила са увођењем тзв. "новог економског механизма", довела је до стварања сложеног система, који је још назван и "индиректном бирократском контролом", у оквиру кога управник делује као овлашћени представник тржишта. Са процесом децентрализације, тачније од 1989. године, када реформатори долазе у први план политичке сцене, Закон о предузећима омогућио је својинску и статусну трансформацију предузећа. Мада је овим евидентно покренут процес приватизације, постало је још очигледније сазнање да су управници задржали све повластице из претходног система. Штавише, многи од њих су искористили ову могућност за вршење противправних трансакција, познатијих као "спонтана приватизација", продајом предузећа себи самима или новооснованим приватним предузећима знатно испод њихове реалне вредности.¹¹⁾ Незадовољство нарасло новонасталом праксом "спонтане приватизације" имало је епилог у доношењу новог стечајног закона.¹²⁾ Намера законодавца била је да се прекине ланац привилегија који је био успостављен међу управницима државних предузећа или између њих и пословних банака. Нови закон био је изузетно строг и то претежно из два разлога: прво, стечај је био обавезна мера према инсолвентном дужнику који се аутоматски покретао са његове стране уколико су се за то стекли услови; друго, да би план реорганизације био прихваћен морали су да га одобре сви повериоци. Финансијске институције биле су изузете од стечаја.¹³⁾

Убрзо након ступања на снагу, закон је изазвао незапамћен талас стечаја и ликвидација, па су судови убрзо постали затрпани случајевима. Постало је очигледно да је аутоматско покретање поступка довело предузећа, суочена са проблемом ликвидности, у често непотребне стечајне поступке. У исто време, одређени број инсолвентних предузећа могао је да избегне ликвидацију израдом "проформа" плана реорганизације, који ипак нису могли да предузећа поново учине солвентним. Коначно, судови нису били у могућности да спроведу поступке у роковима који су им били одређени. Ове околности, нагерале су мађарску владу да учини и неколико допуна стечајном закону: прво, аутоматско покретање поступка од стране дужника било је укинута; друго, тзв. "грејс период"¹⁴⁾ од 90 дана зависио је од одлуке већине поверилаца, уместо да је аутоматски одобрен; треће, за споразум

11. Gray, C.W; Hanson R.J. and Heller M.: Legal reform for Hungary's private sector, Country Economics Department, World Bank, October 1995. c. 262.

12. Овај закон је заменио Стечајни закон из 1986. Њиме је предвиђена могућност нагодбе са повериоцима или реорганизација пре ликвидације предузећа. Упркос чињеници да је број инсолвентних предузећа у Мађарској био у драматичном порасту крајем 80-тих, није било подношења захтева за покретање стечајног поступка.

13. Institute for World Economics: Liquidity problems and bankruptcy procedures in Hungary, RRT Hungary Document 16, the Institute of World Economics and the Hungarian Academy of Sciences, 1993., c. 12-14.

о реорганизаци било је сада потребно обезбедити већину, уместо једногласне одлуке свих поверилаца; четврто, период у оквиру кога је реорганизованом предузећу била забрањена поновна реорганизација смањен је са три на две године. Тиме је, у извесној мери, ублажено дејство шок приватизације, бар преко стечајног законодавства.¹⁵⁾

Поред Мађарске, Пољска је још једна од земаља у транзицији која се суочила са сличним потешкоћама. У оквиру судских поступака за решавање проблема инсолвентности Пољска је донела два декрета: Декрет о стечају, допуњен Актом о инсолвентности, којим се регулише стечајна процедура и Декрет о реорганизацији, који обухвата поступак реорганизације предузећа.

Декретом о стечају предвиђено је да право покретања поступка имају дужник и повериоци. Након испитивања дужника и поверилаца суд проглашава стечај, под условом да је имовина стечајног дужника довољна да покрије трошкове стечајног поступка. Након проглашења стечаја, дужник губи право на управљање и располагање имовином и долази до именовања стечајног управника (старатеља), који надаље управља овим поступком. Један од важних аспеката ове процедуре сагледан је у томе што ликвидатор мора тражити одобрење одбора поверилаца пре продаје предузећа. Осим тога, за продају државног предузећа потребно је одобрење ресорних министарстава, као и овлашћених органа.¹⁶⁾

Налик на немачки стечајни закон, по узору на који је и настао, пољски закон омогућава дужнику да постигне споразум са повериоцима, како унутар, тако и ван стечајног поступка. Наиме, стечајни поступак се може обуставити у случају да дужник постигне споразум са непривилегованим повериоцима, под условом да овај споразум прихвати већина поверилаца, која има најмање две трећине необезбеђених потраживања, као и да су потраживања обезбеђених поверилаца загарантована. Са друге стране, дужник може да искористи и Декрет о реорганизацији у току стечајног поступка, који му омогућава посебне облике поравнања, као што је конверзија дуга у акције, што доводи до трансформације ових предузећа у друштва са ограниченом одговорношћу или акционарска друштва.¹⁷⁾

За разлику од мађарског законодавства, у Пољској се развио велики број вансудских механизма, како за приватизацију, тако и за реорганизацију државних предузећа.

14. Мораторијум није обухватао плате, разне додатке, отпремнину, доживотне ренте и одштету.

15. Hegedus E.: The Hungarian framework for bankruptcy and reorganisation and its effect on the National Economy in Corporate Bankruptcy and Reorganisation Procedures in OECD and Central and Eastern European Countries, OECD, 1994.

16. Phelps E. S.; Frydman R.; Raraczynski A. and Shleifer A., Needed mechanisms of corporate governance and finance in Eastern Europe, 1995. European Bank for Reconstruction and Development, c. 181-200.

17. Szlezak A.: Polish bankruptcy and reorganisation Law, Workshop on Corporate Bankruptcy and Reorganisation proceedings in Central and Eastern Europe, 1996, OECD, c. 192.

Закон о приватизацији државних предузећа¹⁸⁾ даје им могућност трансформације у приватна предузећа путем тзв. "ликвидације приватизацијом". Термин "ликвидација" је варљив, обзиром да не означава поступак чији је узрочник инсолвентност, већ представља добровољно спроводен поступак од стране одговарајућег ресорног органа. На овај начин врши се спонтани пренос права власништва са предузећа на његове чланове, често и уз споразум о лизингу. Још један акт који је донет, превасходно као механизам реорганизације предузећа, је акт о финансијском реструктурирању, који тежи готово истим циљевима као и Поглавље 11 о реорганизацији америчког закона, с тим што је приступ у потпуности децентрализован овлашћењем пословних банака да изврше реорганизацију. Програм се односио на државна предузећа, као и на предузећа где је више од 50% акција у државном власништву. Овај програм обухватао је два механизма: поступак договора са банком и поступак конверзије дуга у акције.¹⁹⁾

Када је у питању Чешка, њено стечајно законодавство је базирано на немачком стечајном праву. Њиме је дата могућност дужнику да закључи поравнање са повериоцима, како унутар, тако и изван стечајног поступка. То даље подразумева да предузеће над којим је отворен стечајни поступак има право на подношење молбе за тзв. "недобровољно" или "принудно"²⁰⁾ поравнање (реорганизацију).

Међутим, оно што је најкарактеристичније за чешки закон о стечају, у односу на остале земље Источне и Централне Европе, јесте дискреционо право које се даје судовима на различитим ступњевима процедуре. Судови имају право да одбију да потврде споразум о поравнању (добровољном или принудном), чак и у ситуацији када су се повериоци сложили са тим споразумом.²¹⁾

За разлику од поменутих земаља, где је спровођење стечајног закона било контролни механизам државе, еволуција стечаја у Русији одвијала се у правцу да руска влада није желела да врши притисак на предузећа, посебно у раним фазама приватизације. Потреба за законодавном регулативом у овој области јавила се убрзо након отпочињања процеса приватизације, што је и условило доношење

18. Донет је 1990. године.

19. Структура поступка остваривања договора између дужника и банке одговарала је поједностављеној верзији Декрета о реорганизацији. Од дужника је зависило да ли ће упутити предлог за договор са банком. Након разматрања предлога, банка је доносила одлуку о томе да ли ће прихватити предлог дужника, продати дуговања на секундарном тржишту или иницирати покретање стечајног поступка. Коначни план споразума морао је бити одобрен од стране поверилаца који имају најмање 50% укупних потраживања и спроводио се само у случају да ниједан поверилац не уложи протест. У случају да дужник не измири своје обавезе, повериоци су могли захтевати од банке да изврши исплату њихових потраживања или да поништи договор и поднесе тужбу против дужника. Накнадна приватизација била је услов, који ова предузећа морају да испуне да би остварила право на договоре са банком.

20. Оно је принудно у смислу да настаје по аутоматизму за сваког стечајног дужника и представља део акта о стечају.

21. Tichy L., The bankruptcy code of the Czech Republic, in *Corporate Bankruptcy and Reorganisation Procedures in OECD and Central and Eastern European Countries*, 1995, OECD.

Акта о инсолвентности (стечају) предузећа. Акт је конципиран тако што предвиђа да се у случају спора и поверилац и дужник могу обратити арбитражи (најчешће због неисплате или закашњења у исплати дуга). Суд одлучује о постојању довољног броја чинилаца за покретање стечајног поступка. Уколико установи да је предузеће дуже времена платежно неспособно, врши се његова принудна ликвидација. Са друге стране суд може суспендовати стечајни поступак и спровести реорганизацију. Актом се предвиђају две врсте реорганизације. Прва обухвата ванредну управу, при чему се управљање предузећем преноси на именованог старатеља и то у трајању од највише 18 месеци. Његова улога је да поврати солвентност предузећа, пратећи реорганизациони план одобрен од стране поверилаца. Друга укључује пројекат спасавања, који се састоји од пружања финансијске помоћи дужнику, након усвајања споразума о пропорцијама потраживања, која треба измирити у оквиру одређеног рока.²²⁾ Поред тога, закон пружа могућност добровољног поравнања, са већином непривилегованих поверилаца, на било ком ступњу стечајног поступка. Оно што представља тренд у економској политици Русије, јесте увођење елемената финансијске дисциплине формирањем Федералног стечајног органа.²³⁾ Његов задатак је да се стара о интересима предузећа у случају покретања поступка стечаја над оним предузећима која имају знатни удео у акцијама. Код таквих предузећа овај орган требало је да помогне процес реструктурирања.²⁴⁾

Из анализе примене стечајног законодавства у земљама у транзицији, посебно Централне и Источне Европе које су овај процес међу првима у регији и започеле, може се закључити да је неопходно увођење платежне дисциплине у тзв. нови приватни сектор, као и благовремено уочавање проблема са плаћањем, како би се превентивно утицало на измирење будућих доспелих обавеза. Закон, такође, треба да обавезе дужника на одговорност за случај наношења штете повериоцима услед непокретања стечајног поступка (као што је то учињено у већини земаља чланица Организације за економску сарадњу и развој). Земље чланице Европске Уније примењују Акт Савета Европске Уније о стечајним поступцима,²⁵⁾ који је донет 29. маја 2000, а ступио на снагу 31. маја 2002. Њиме се, такође, врло детаљно образлажу права и обавезе свих учесника стечајног поступка, па би упутно било да и земље које претендују на чланство у Европској Унији покушају да своје стечајно законодавство ускладе са овим актом.

22. Не мање од 40% потраживања у року који не прелази 12 месеци.

23. Деловање Федералног стечајног органа регулисано је уз помоћ пет декрета додатих стечајном закону. То су: Владин декрет (бр. 926), Председнички декрет (бр. 1169), Владин декрет о мерама за спровођење стечајног закона (бр. 498), Председнички декрет о продаји инсолвентних државних предузећа (бр. 1114) и Председнички декрет о примени законских аката код стечаја (бр. 2264).

24. Mizsei K., Bankruptcy and the postkomunist economies of East-Central Europe, Russian and East European Finance and Trade, 1995, с. 116.

25. Council Regulation (EC) No 1346/2000 on insolvency proceedings, Official Journal of the European Communities, 30.06.2000.

Milena Jovanović-Zattila, L.L.M.
Assistant, Faculty of Law, Niš

**The Role of Bankruptcy as a Controlling Device in Transition Countries
– The Law as Device for Establishing Financial Discipline –**

Summary

Market investment in developing countries runs very slowly, with many difficulties, because of lack of regularly defined and predictable rules for risk spreading. This is also due to a fact of inadequate application of law. Many creditors lose interest for improving their position, in case they realize that the process of right enforcement has an unpredictable outcome.

The transition countries in this region, especially those located in Central and Eastern Europe, have started the process of bankruptcy legislation application. Analyzing this process, we can come to a conclusion that it is necessary to introduce payment discipline, in so called new private sector. It is also necessary to realize the problems with paying, so that it would be possible to influence preventively on settlement of due debts. The Law should also oblige the debtor to take responsibility in case of harming the creditors as a result of non-filing a petition in bankruptcy (as it has been done in most of OECD countries). EU Member States apply the »Council Regulation od insolvency proceedings«, which was passed on May 29, 2000, and came into force on May 31, 2002. This Regulation contains a very detailed explanation of rights and liabilities of all participants in bankruptcy proceedings, so it would be of great importance that all the countries aspiring to membership in EU, try to bring into line their bankruptcy legislation with this Regulation.

Key words: *bankruptcy legislation, enforcement system, creditor, debtor, reorganization.*